

**ЗА НАИМЕНОВАНИЯТА НА ЛИЦА
ПО ПРИЗНАЦИ ПРОФЕСИЯ, ДЛЪЖНОСТ И ТИТЛА
В СЪВРЕМЕННИЯ НЕМСКИ ЕЗИК**

Иванка Танева

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

**ON THE ISSUE OF PROPER-NOUN DENOTATION
BY PROFESSION, JOB AND TITLE IN MODERN GERMAN**

Ivanka Taneva

Paisii Hilendarski University of Plovdiv

The present paper deals with the issue of the German words denoting professions, positions and titles. After a discussion of the problem of the category gender and sex the paper proceeds with the official standards and speech recommendations for using strategies for politeness in denoting persons in the official communication.

Key words: gender linguistics, feminization, profession, title, job ad

1. Постановка на проблема, предмет и цел на изследване

Въпреки отделеното в научната литература внимание на особеностите на образуване и употреба на наименованията на лица по професия, длъжност и титла в немския език, те все още не са достатъчно осъзнати, което води на практика до грешки при прилагането на определени лингвокултурни норми в деловата комуникация и при превод на документация¹. Освен това проблемът за коректната употреба

---

¹ Този проблем все още не е достатъчно застъпен в материалите за обучение по немски език за чужденци. Пресен пример за това е буквалният студентски превод от немски език на израза „гражданките и гражданите на Европейския съюз“. Във всички официални документи на ЕС изразът е преведен на български език единствено с „гражданите на Европейския съюз“.

При наименованията на титли, придружени от фамилно име, в българския език след съответната наставка на фамилното име има окончание, което маркира пола на лицето, докато в немския език фамилното име не маркира пола и пред титлата

на тези наименования все още не е еднозначно решен и в самите немскоезични страни².

Настоящото изследване се базира основно на резултатите от анализа на специализираната литература по този проблем, както и на отчитане на морфо-синтактичните възможности на немския език за образуване на постоянно увеличаващата се тематична група на горепосочените наименования.

Целта е да се изследват стратегиите за коректна употреба на тези наименования, както и отражението на измененията в обществения и професионалния статус на съвременната жена и съвременния мъж върху тези номинативни единици в немския език.

За материал на изследването служат лексеми от справочници за несексистка употреба на наименованията за лица, обяви за работа на Федералната агенцията по заетостта и документи на Европейския съюз.

2. Наименования на лица по професия, длъжност и титла и категориите род, пол и джендър

Наименованията на лицата по професия, длъжност и титла спадат към групата на *nomina agentis*, чиято ономасиологична основа е семантичният признак 'човек'. Една от основните им комуникативни функции е идентификация и характеристика на човека, като при идентификацията важна роля играе спецификацията на пола на референта.

От друга страна, в съвременното общество професионалната дейност е един от най-важните параметри, характеризиращи човека в неговите взаимоотношения с реалния свят.

Именно тези комуникативни функции и наличието на три близки, но неидентични понятия „род“, „пол“ и „джендър“ поставят основния въпрос – може ли чрез един формален езиков признак да бъде социално дискриминирана една цяла група.

От лингвистична гледна точка категорията род е граматична категория на съществителното име наред с категориите число и падеж³.

в съответния род и фамилното име задължително се използват обръщенията *Herr Professor Barz/ Frau Professorin Barz* [Господин професор Барц/ госпожо професорка Барц]. Тези междукултурни различия са от съществено значение с оглед на съблюдаване не само на един коректен превод, но и за гарантиране на коректна комуникация на съответния език.

² В някои немски университети като напр. Кобленц-Ландау институцията за социално и битово подпомагане на студентите, позната като *Studentenwerk*, е с променено политкоректно наименование *Studierendenwerk*, докато в други университети тази институция все още носи традиционното наименование. При направената справка се оказва, че въпреки широкото разпространение новото наименование не е кодифицирано в речниците на съвременния немски език.

За граматичната система на съвременния немски език е характерна триродова система: мъжки, женски и среден род. Съществителните имена по отношение на принадлежността към определен род се явяват инвариантни. Изключение са субстантивирани прилагателни имена и причастия, т.нар. съществителни имена с диференциален род (*Nomina mit Differentialgenus*), напр. *der/ die Kranke* [болният/болната].

Правилата в немския език за определяне на граматическия род на съществителното име няма, с изключение на отделни семантични групи, мнозинството от производните думи, както и при наименованията на лица. При тях би трябвало да е характерно съвпадение на граматическия род с биологическия пол на означеното лице, като полът според научната литература е съвкупност от биологически признаци, определени от набора на хромозоми и хормони в човешкия организъм.

Понятието джендър разграничава понятията биологически пол и социални и културни импликации, влагани в концепциите за мъжко и женско: разделение на ролята, културните традиции. Съотношението на понятията „биологически пол“ и „джендър“ при наименованията на лица е отражение на приписвани на мъжете и жените качества и оценки чрез езика, както и на тематичните области на разпространение и функциониране на определени стереотипи.

3. Джендър и езикова политика

Тъй като езикът не е природен, а обществено-исторически феномен, той може да бъде реформиран поради наличието на сексизъм⁴ в него. Отразявайки и формирайки нашите образи и представи, езикът затвърждава и тиражира асиметрични възгледи за мъжа и жената. Сексизмът е свързан с понятието патриархални езици. Според Хелингер (Хелингер 1990: 116) патриархалните езици не дават равни шансове за идентификация на мъжете и жените в езика, например наименования на лица от женски пол с морфемите за мъжки род, семантична

---

³ Родът на съществителните имена се разглежда като чисто лингвистична категория, като група от думи, характеризиращи се с определени падежни окончания и особености на съгласуване, въпреки че дълго време се смята, че граматическият род (*Genus*) възниква като отражение в езика на природните дадености.

⁴ Според Трьомел-Пльотц (1982: 53) „Sprache ist sexistisch, wenn sie Frauen und ihre Leistung ignoriert, wenn sie Frauen nur in Abhängigkeit von und in Unterordnung von Männern beschreibt, wenn sie Frauen nur in stereotypen Rollen zeigt und ihnen so über das Stereotyp hinausgehende Interessen und Fähigkeiten abspricht und wenn sie Frauen durch herablassende Sprache demütigt und lächerlich macht.“ [Един език е сексистки, ако игнорира жените и техните постижения, ако описва жените само като зависими и подчинени на мъжа, ако показва жените само в стереотипни роли и по този начин отрича наличие у тях на интереси и способности извън този стереотип, ако унижава жените чрез снизходителност и ги осмива].

асиметрия при наличие на двойки думи за мъжки и женски род. Пример за такава семантична асиметрия е двойката съществителни имена *der Sekretär – die Sekräterin*. Съществителното от мъжки род съответства на престижната длъжност „държавен секретар“ респ. „генерален секретар“, а съществителното от женски род се възприема като подчинена длъжност на асистент респ. помощник. Интерпретацията на мъжкия род, употребен по отношение на жената, в посочения пример повишава нейния статус, а на женски род по отношение на мъжа понижава неговия статус.

Примери в немския език за все още съществуващо статусно неравноправие има в случаите, когато новообразуваното мъжко наименование получава по-престижна социална конотация, отколкото съответното женско като напр. *Erzieher – Kindergärtnerin* [възпитател вместо детски учител – детска учителка], т.е. проблемът „сексизъм“ по отношение на жените в немския език е актуален до днес.

Във факта, че проблем не съществува само при наименованията на намиращи се ниско в професионалната стълбица типично „женски“ професии като напр. *Putzfrau* [чистачка], дискусиата се пренася в сферата на идеологията и намира широк отзвук в обществеността.

Към „сексистките“ наименования на лица от женски пол, подлежащи на промяна, са наименования с компоненти *-mädchen, -jungfer*, напр. *Hausmädchen, Kammerjungfer* [прислужница, камериерка].

Във връзка с промените на социално-културните конвенции допълнителна информация за възрастта и семейното положение на работещата жена, отразена в обръщението *Fräulein* [госпожица], се смята за дискриминационна и е отменена чрез закон през 1972 година.

В резултат на многобройни джендърни изследвания се изразява недоволство от гледна точка на морално-етическата и естетическата норма към състоянието на номинативната система при наименования на лица от женски пол по професионален признак.

За осъществяване на измененията в желаната посока е необходимо едновременно наличие на минимум два алтернативни варианта в езика – андроцентристки и равноправен, подкрепа от страна на висшите органи на властта. Въпреки че предложенията на феминистката лингвистика са подложени на остра критика от традиционното езиковедие поради редица недостатъци като напр. нарушаване на граматичните и правописни правила, неикономичност в използване на лексикалните средства, затруднения при възприемането на текста, някои от тях са приети на законодателно ниво с помощта на международни организации като ЮНЕСКО и Съвета на ЕИО, правителството

на ФРГ и на отделните федерални провинции, което способства за изменението на номинативната система на езика в областта на официално-деловата комуникация.

От началото на 80-те години на ХХ век в Германия, Швейцария и Австрия се отделя особено внимание на коректната употреба на наименованията на лицата в текстове на официалната литература и масовата информация, интензифицира се процесът на обновление на групите от наименования на жените по професионален признак.

През 1976 година са приети директивите на ЕС за равнопоставяне на жените в професионалния живот. През 1979 година във ФРГ се приема предложението, съгласно с което всички образователни учреждения са задължени да използват както мъжки, така и женски наименования на професии, напр. *Kaufmann* – *Kauffrau*. През 1980 година в § 611 на Гражданския кодекс на ФРГ е внесено предложение, според което при обявяване на свободни работни места наименованията задължително да се указват във формите за мъжки и женски род. Внесени са официални промени със съответните форми за женски род даже и за най-„мъжките“ професии и длъжности като напр. *Oberbefehlshaberin der Bundeswehr* [главнокомандваща въоръжените сили на ФРГ]. Освен производните в женски род с наставка *-in* се появяват неутрални наименования за професии и длъжности като напр. *Kaufperson* = *Kaufmann/ Kauffrau*. През 80-те години в официалния юридически език също се появяват производни в женски род като напр. *Amtfrau*, *Beamtin*, които обаче не намират разпространение.

За това, че езиковата политика на ФРГ поддържа феминизацията на наименованията по професия, длъжност, титла и дейност, свидетелстват редица официални документи. През 1980 г. излизат първите Директиви за преодоляване на сексистката употреба на езика („*Richtlinien zur Vermeidung sexistischen Sprachgebrauchs*“), след което многобройни организации и институции, министерства и служби разработват собствени насоки и разпоредби⁵.

---

⁵ Към тези публикации спадат напр. „*Leitfaden zur geschlechtergerechten Formulierung (Mehr Frauen in der Sprache)*“ [Ръководство за недискриминационно по полов признак формулиране (повече жени в езика)] на Федералното правителство на Шлезвиг-Холщайн (1991), решението на Федералното правителство „*Grundsätze für die Gleichbehandlung von Frauen und Männern in der Rechtssprache*“ [Принципи за равнопоставеност на мъжете и жените в юридическия език] (1991) и докладът на Бундестага „*Maskuline und feminine Personenbezeichnungen in der Rechtssprache*“ [Наименования на лица от мъжки и женски пол в юридическия език] (1991).

4. Стратегии за преодоляване на джендърната асиметрия в немския език при наименованията по професия, длъжност, титла и дейност

За коректно наименование на лица по професионален признак се използват стратегия на феминизация и стратегия на неутрализация. Феминизирането се изразява чрез форми, при които наименованието на лицето експлицитно указва признака женски пол като напр. *Lehrerin* [учителка].

В немския език на морфологично ниво съществуват различни начини на образуване на формите за женски род. Мнозинството от наименованията на лица по професия са суфиксални производни, композити и субстантивизации. Потребността от създаване на голямо количество нови наименования на лица по професия, длъжност и титла, специфициращи признака пол, се реализира основно чрез т.нар. мовиране на имената (*Movierung*), означаващи професии, т.е. експлицитна деривация на съществителните от друг род от основа, която назовава лице. При това се различават мовиране (*Movierung*) на мъжки род на основата на формата за женски род (*Maskulinmovierung*) като напр. *die Witwe* + *-er* > *der Witwer* и мовиране на женски род на основата на формата за мъжки род (*Femininmovierung*) като напр. *Tänzer* + *-in* > *Tänzerin* с помощта на суфикса за феминизация *-in* или компонента *-frau*. Според литературните източници именно т.нар. мовиране е и си остава през последните години основен иновационен процес в групата на номинациите на лица от женски пол.

Женските наименования в сравнение със своите съответствия в мъжки род са маркирани на формално и съдържателно ниво, което определя и тяхната маркираност в дистрибуцията. Немаркираните мъжки наименования имат широка сфера на употреба, тъй като със съществителни имена в мъжки род могат да се означават лица не само от мъжки, но и от женски пол, смесени групи, както и групи лица, неопределени по отношение на пола като напр. *99 Studenten und 1 Studentin sind gleich 100 Studenten* [99 студенти и 1 студентка са общо 100 студенти].

Според принципа за симетрично формулиране, когато в обръщение мъжете се назовават с титла, наименование на функцията или професия, то за жените трябва да се използват съответните наименования, като след обръщението „госпожа“ трябва да се използва формата за женски род на съществителното име, напр. *Sehr geehrte Frau Botschafterin* [Уважаема госпожо посланичка].

С избирането на Ангела Меркел за бундесканцлер, въпреки че в Конституцията на ФРГ се използва само понятието *Bundeskanzler* в

т.нар. генеричен маскулиnum се постановява, че официалното обръщение за жена на тази най-висша позиция в правителството трябва да бъде *Frau Bundeskanzlerin* [Госпожо бундесканцлерка]⁶. Наименованието на институцията *Bundeskanzleramt* се запазва поради това, че означава служба в т.нар. генеричен маскулиnum; т.е. не се преименува на „*Bundeskanzlerinnenamt*“.

Във връзка с това и понятието „първа дама“ придобива особена семантика, тъй като и в немския език досега то е използвано само за съпругите на бундесканцлерите. В обръщението титлата *Magistra/Magister* не се използва в Германия, титлата се изписва съкратено след фамилното име *M. A.* (*magister artium*), за разлика от Австрия, където титлата не само се използва, но и се вписва в документите за самоличност. Обръщението *Doktorin* [докторка] е възможно, но по-често се използва формата за мъжки род *Doktor*. Според административния съд в ХанOVER формата за женски род *doctora* не съществува в латинския език, по-скоро правилната форма за женски род е *doctrix*. Поради фонетичната си близост с *Obelix* и *Asterix* тя обаче е недопустима.

Под влияние на феминистката лингвистика настъпват и някои изменения в граматичната система на немския език. Неопределителното лично местоимение *man*, произлизащо от съществителното *Mann* – мъж, според литературните източници често се асоциира с мъжки пол и е нелепо в чисто женски контекст като напр. *Man kann seine Schwangerschaft feststellen*. [Човек може да установи бременността си]. Компромисът е въвеждане на неопределително лично местоимение *frau* като алтернативен вариант, което все още не е лексикографски кодифицирано.

Стратегията на неутрализация предполага използването на наименования на лица с неутрализиран признак на пола като напр. *die Lehrkraft* [преподавателско тяло] вместо наименования със специализиращ признак на пола *der Lehrer/ die Lehrerin* [учител/учителка].

---

⁶ Ангела Меркел е едновременно първата „бундесканцлерка“ (*Bundeskanzlerin im Femininum*) и осмият бундесканцлер (*Bundeskanzler im Maskulinum*). Също във връзка с избирането за първи път на жена на тази длъжност думата „бундесканцлерка“ (*Bundeskanzlerin*) е избрана от Дружеството за немски език за дума на годината, тъй като изразът повдига интересни езиковедски въпроси и според журито преди няколко десетилетия обръщението към бундесканцлерката щеше да бъде *Frau Bundeskanzler* [Госпожо бундесканцлер].

Признакът пол се неутрализира чрез формите за среден род като напр. *das Ratsmitglied* [член на съвет] или чрез недиференцирани форми в множествено число като напр. *die Studierenden* [следващите висше образование]. Често се препоръчва наименованието на функцията вместо наименование на лицето, напр. вместо *Leiter/in* [ръководител/ка] се използва събирателното име *Leitung* [ръководство].

Предложението да се използва като алтернатива „разцепване“ (Splitting) – метод, представящ формите за мъжки и женски род в съответствие с принципа за симетрия в мъжките и женските наименования, се поддържа от представители на институтите за разработване на езиковите норми, той е залегнал в основата на официалните документи, обяви за работа, номенклатури на професиите и т.н.

На морфологично ниво заместването на формата за родителен падеж (Genitiv) чрез прилагателно име се препоръчва от представителите на институтите за езикови норми с цел избягване на внушението, че само мъжете имат необходимата компетентност или само те се подразбират като членове на една професионална група, напр. не *Rat des Arztes* [съвет на лекаря], а *ärztlicher Rat* [лекарски съвет].

При употребата на местоимения със съответното наименование на лице като *jeder/ jede Sachverständige* [всеки/всяка експерт/ка] в текстове на публичната администрация се препоръчва замяна с местоимението *alle* [всички], напр. *alle Sachverständigen* [всички експерти].

Относно границите и проблемите при прилагане на стратегиите за преодоляване на джендърната асиметрия при наименованията на лица по професионален признак, длъжност и титла трябва да се отбележи, че при определени наименования възможностите за несексисти формулировки са ограничени от самия закон, напр. употребата само във формата за мъжки род на съществителното име *Standesbeamte* [длъжностно лице от службата по гражданско състояние], въпреки че устната реч допуска използване на формата за женски род *Standesbeamtin*.

Трудности представляват група от наименования на длъжност или функция като *Ombudsmann, Wahlmann, Amtmann*, при които втората част на думата *-mann* недвусмислено се отнасят до мъже. За да могат да се означават и жени, изпълняващи тези длъжности или функции, се препоръчва съответната форма за женски род с компонента *-frau*. Друга възможност е замяната на формите за мъжки и женски род с неутралната по отношение на пола на лицето форма *-person* [лице], напр. *Vertrauensmann – Vertrauensperson* [доверено лице]. Специално за европейски омбудсман се използва синоним на заемката с ди-

ференциран род на съществителното име *der/die Europäische Bürgerbeauftragte*.

В много текстове разцепването (Splitting) затруднява разбирането на текста, особено там, където има струпване на сплитинг-форми и съгласуване на местоименията като напр.: *Der Ministerpräsident oder die Ministerpräsidentin ernennt seinen Stellvertreter bzw. seine Stellvertreterin bzw. sie ihren Stellvertreter bzw. ihre Stellvertreterin*. [Министър-председателят или министър-председателката назначава неговия заместник или неговата заместничка, съотв. нейния заместник или нейната заместничка].

Практиката за използване на заглавното „I“ се смята за насилие над езика, усложняващо възприемането на текста. В официалния език все още е предмет на дискусия забраняването на този начин на изписване.

Една от най-често прилаганите стратегии за несексистка употреба на езика – разделяне с напречна черта: *Lehrer/in, Lehrer/innen* [учител/ка, учители/учителки] или главна буква I като напр. *Lehrer/In, Lehrer/Innen*, може да създаде проблеми в писмения текст при несъвпадение на формите за родителен падеж (Genitiv) единствено число за мъжки и женски род, както и на формите за дателен падеж в множествено число за мъжки и женски род, напр. *des/der Lehres/in; den Lehrern/innen*. Тоест образуват се неправилни форми, тъй като употребата на напречна черта изисква думата да може да се чете въпреки това като цяло.

Другият проблем е свързан с факта, че не могат да се разделят думи с променяща се основна гласна, напр. **Arzt/in – Arzt/Ärztin* [лекар/лекарка]. При тези случаи е препоръчително с цел идентификация на жените чрез езика да се изписват формите и за мъжки, и за женски род или там, където е възможно, да се използват неутрални словообразователни единици с *-kraft, -person, -fachleute*.

Как стои въпросът за наименования на лица, при които маркирането на рода и пола не е включено в самото наименование, а само в определителния, респ. неопределителния член, като напр. *ein/eine/der/die Studierende*? В множествено число формата за граматичен род съвпада с тази на пола, докато в единствено число във винителен, родителен и дателен падеж формите се различават. Препоръчителна в такъв случай е в единствено число употребата на напречна черта, напр. *die/den Studierende/n; der/des Studierenden, der/ dem Studierenden*.

Критика от страна на нормативната лингвистика има по отношение на форсиране на феминизацията в тези случаи, когато образу-

ването на форми за женски род е невъзможно или нежелателно, например употребата на феминизираната версия на наименованието от „общ“ род *der Star* – **„Lady Gaga war die Starin des Konzerts“* [Лейди Гага беше звездата на концерта].

5. Прилагане на стратегиите за несексистка употреба на наименованията на лица по професия, длъжност и титла в немския език в обявите за работа на Федералната агенцията по заетостта и в Директива 2005/36/ЕС на Европейския парламент относно признаване на професионалните квалификации.

Федералната агенцията по заетостта предоставя информация за обявени свободни работни места, за програми и мерки за заетост и обучение, осъществява посредничество при наемане на работа, дава консултации за професионално ориентиране. Освен това тя изследва и наблюдава пазара на труда, изготвя анализи и прогнози за неговото състояние и тенденции на развитие.

Типът текст „обява“ за работа е благодатен обект за изследване на наименованията на лица от женски и мъжки пол по професия, длъжност и титла в немския език. Наименованията на лица по професионален признак заемат централно място в структура на обявата за работа и насочват към адресата, темата и целта на съобщението – подходящ кандидат за вакантната длъжност. Изборът на лексикални, граматични и словообразователни средства се определя основно от съблюдаване на официално-деловия стил на общуване и стремеж към езикова икономия. При означаване на лицата в немскоезичните обяви за работа са характерни по принцип две стратегии – спецификация или неутрализация на признака пол, които се осъществяват посредством лексико-семантични, словообразователни и морфологични средства.

В обявите за работа на Агенцията по заетост [arbeitsagentur.de] се установява се, че при използване на т.нар. разцепване (Splitting) стриктно се спазва правилото за несексистка употреба чрез т.нар. „принцип на Титаник“ – „първо жените“, т.е. формата за женски род е преди формата за мъжки род на наименованието като напр. *eine Bewerberin/einen Bewerber* [кандидатка/кандидат]; *ausländische Mitarbeiterin/ausländischen Mitarbeiter* [чуждестранна служителка/чуждестранен служител].

Липсата на маскулинизирана форма за *Hostess* [хостеса] в една от обявите се обяснява с асиметрия на заемките от английския език. Формата за мъжки род *Host* не съществува в немския език като наименование на лице по професионален признак, а само като „компютър, който управлява терминали“, за разлика от английския език, къ-

дето лексемата *host* е полисемантична и може да означава домакин, стопанин, хотелиер и компютър. Интересно са формулирани обявите с указана форма само за женски род, последвана от уточнение *m/w* [мъж/жена], т.е. от политкоректност към жените се залита към дискриминация на мъжете, разбира се, ако не става въпрос в конкретните примери за традиционно женски професии като напр. *Bodenstewardess (m/w)* [наземна стюардеса м/ж].

При обяви в областта на минното дело се срещат както само наименования на лица по професионален признак в мъжки род като напр. *Berg- und Maschinenmann* [миньор и машинист], така и т.н. сплитинг-форми като *Bergmechaniker/in* [минен механик/механичка] и форми само за мъжки род с пояснение *m/w* като напр. *Bohrarbeiter m/w* [сондъор м/ж].

На морфологично ниво за спецификация на признака пол в изследваните обяви служат определителният, респ. неопределителният, член или флексията на наименованието на лицето като съществително име с диференциален род *der/die Beauftragte, Filialverantwortliche(r)* [пълномощник/ пълномощничка, отговорник/ отговорничка на филиал].

Неутрализацията на признака пол в изследваните обяви за работа на лексикално ниво се извършва чрез словообразователни компоненти в множествено число напр. „-leute“ при *Fachleute* [специалисти]; употреба на субстантивирани прилагателни имена и причастия в множествено число, напр. *Teilzeitbeschäftigte* [работещи на непълен работен ден] или чрез събирателно съществително име напр. „-personal“ в *Pflegepersonal* [обслужващ медицински персонал], метонимически наименования *Filialleitung* [ръководство на филиал] и заемки в от английски език, които са неутрални по отношение на пол и род като напр. *Recruiter* [специалист по подбор на персонала] или от френски език *Au Pair*.

Целта на Директива 2005/36/ЕС на Европейския парламент относно признаване на професионалните квалификации от 7 септември 2005 г. е подпомогане на ефикасността на пазарите на труда в ЕС, насърчаване на автоматичното признаване на професионалните квалификации и опростяване на свързаните с това административни процедури.

В Директива 2005/36/ЕС на Европейския парламент и на Европейския съвет от 7 септември 2005 година относно признаването на професионалните квалификации, анализирана под аспекта за т.нар. политкоректност по отношение на наименования на лица по професия, длъжност и титла, се откриват само наименования на лица по професия в мъжки род като напр. *Ärzte mit Grundausbildung, Fachärzte, Krankenpfleger für allgemeine Pflege, Zahnärzte,*

Fachzahnärzte, Tierärzte, Apotheker und Architekten [лекари с базово образование, лекари специалисти, болногледачи с общ профил, лекари по дентална медицина, лекари по дентална медицина – специалисти, ветеринарни лекари, фармацевти и архитекти]. Единствените изключения са наименованията *Krankenschwester* и *Hebammen* [медицински сестри и акушерки].

Често се привежда в случаи като настоящата директива аргументът, че формата за мъжки род при наименования на лица по професия, длъжност и титла в определени видове текстове (закони, формуляри за попълване и т.н.) с цел улесняване на рецепцията на текста по подразбиране се отнася и за двата пола и затова тяхната употреба е принципно неутрална.

Но при употребата на форми за женски род за професии, какъвто е случаят в чл. 10 на същата директива при *Hebamme* [акушерка], едва ли се подразбира от тази форма за женски род, че наименованието се отнася и за лица от мъжки пол. Тъй като за тази професия съществуват в немския език съответните наименования за лица от мъжки пол – *Entbindungspfleger, Geburtshelfer* [акушер], е странен този пропуск в такъв важен документ на Европейския съюз. Тази непоследователност в употребата на наименования за лица от мъжки и женски пол се установява и в други документи на Европейския съюз на немски език.

6. Заключение:

Феминизацията на професионалните наименования е едно от най-важните направления в езиковата политика на немскоезичните държави във връзка с преодоляване на джендърната асиметрия в езика.

На морфосинтактично ниво се използват по различен начин възможностите за образуване на формите от женски род при наименованията на професия, длъжност и титла.

В анализираните обяви за работа особено продуктивна е стратегията на разцепване (Splitting).

Високият процент джендърно коректни форми в обявите за работа свидетелстват за това, че езиковата политика – благодарение на законодателните проекти по реформиране на немския език, вече е достигнала определени резултати в областта на несексистската употреба. От друга страна – самите нови наименования на лица от женски пол по признака професия изпълняват важна социална функция, тъй като внушават непосредствено в съзнанието на обществото реалната възможност за упражняване на нетрадиционни професионални дейности, преодоляват остарели стереотипи, предубеждения и страхове.

По този начин формираните нови принципи на отражение на понятието „професионална дейност“ в езика допринасят за преориентация на общественото мнение относно равенство на професионалните шансове на двата пола.

ЛИТЕРАТУРА

- Брунер, Франк-Цюрус 1998:** Brunner, M., K. Frank-Cyrus *Die Frau in der Sprache. Gespräche zum geschlechtergerechten Sprachgebrauch*. Wiesbaden: Gesellschaft für deutsche Sprache, 1998.
- Бикес, Брунер 1992:** Bickes H., M. Brunner *Muttersprache frauenlos? Männersprache, Frauenlos? Politikerinnen, Ratlos?* Wiesbaden: Gesellschaft für deutsche Sprache, 1992.
- Гюнтерот, Хелингер, Пуш, Трьомел-Пльотц 1980:** Guentherodt, I., M. Hellinger, L. Pusch, S. Trömel-Plötz. *Richtlinien zur Vermeidung sexistischen Sprachgebrauchs*, in: *Linguistische Berichte* 71, 1980.
- Замел 1995:** Samel, I. *Einführung in die feministische Sprachwissenschaft*. Berlin: Erich Schmidt, 1995.
- Клан-Делиус 2005:** Klann-Delius, G. *Sprache und Geschlecht – eine Einführung*. Stuttgart: Metzler, 2005.
- Мюлер, Фукс 1993:** Müller, S., Cl. Fuchs. *Handbuch zur nichtsexistischen Sprachverwendung in öffentlichen Texten*. Frankfurt: Fischer-Taschenbuch-Verlag, 1993.
- Пуш 1990:** Pusch, L. *Alle Menschen werden Schwestern*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1990.
- Трьомел-Пльотц 1982:** Trömel-Plötz, S. *Frauensprache – Sprache der Veränderung*. Frankfurt/Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 1982.
- Трьомел-Пльотц 1992:** Trömel-Plötz, S. *Vaterland und Muttersprache*. München: Frauenoffensive Verlag, 1992.
- Хелингер 1990:** Hellinger, M. *Kontrastive Feministische Linguistik. Mechanismen sprachlicher Diskriminierung im Deutschen und Englischen*. Ismaning: Hueber Verlag, 1990.
- Хелингер 1985:** Hellinger, M. *Sprachwandel und feministische Sprachpolitik: Internationale Perspektiven*. Opladen: Westdeutscher Verlag, 1985.

ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ

Дата на влизане 13.07.2012 г.: <<http://www.arbeitsagentur.de/>>

Дата на влизане 13.07.2012 г.: <<http://jobboerse.arbeitsagentur.de/vamJB/-startseite.html?kgr=as&aa=1&m=1&vorschlagsfunktionaktiv=true>>

Дата на влизане 14.06.2012 г.: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/-LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:de:PDF>>